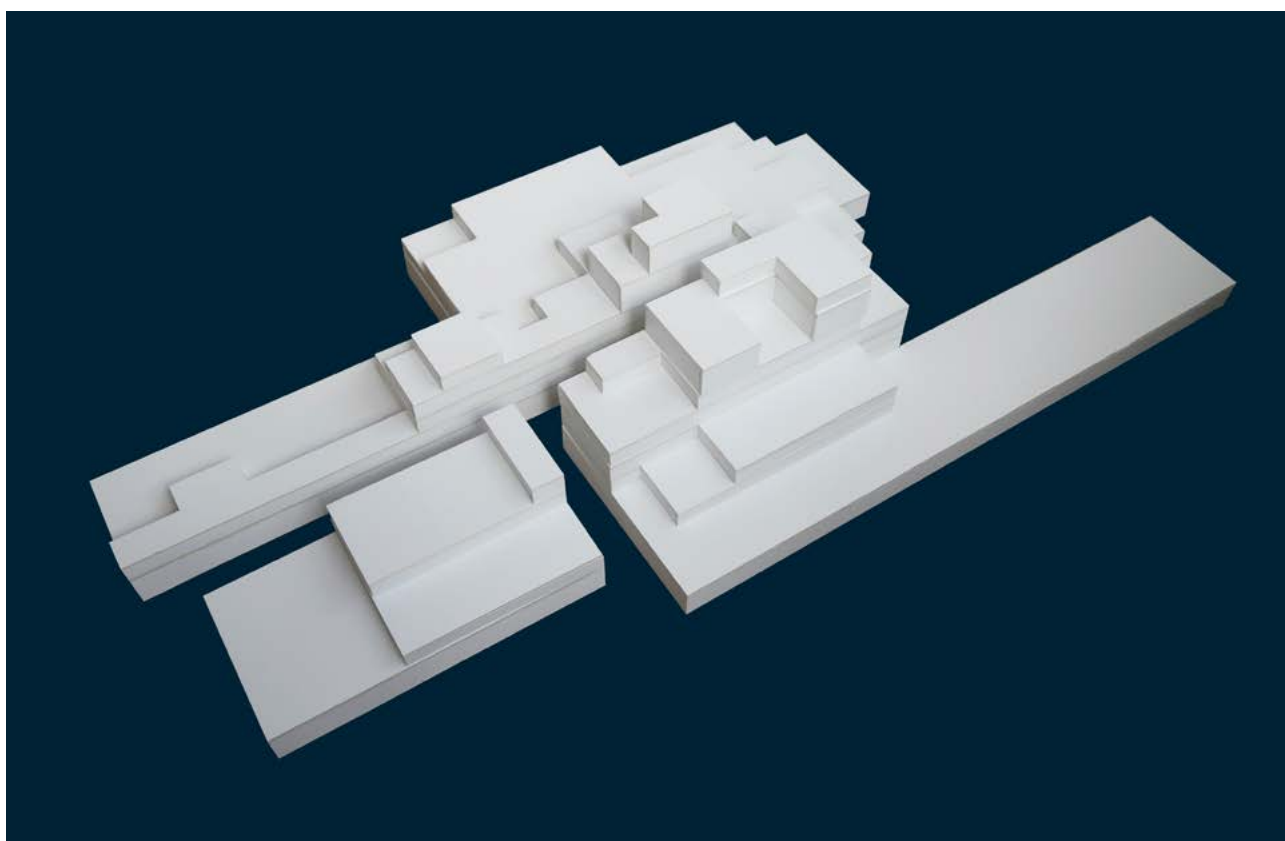

2.5. NEOLITIKUM (CA. 3900–1700 F.KR.)

De klart fleste undersøkte neolittiske boplassene langs kysten uttrykker en klar orientering mot marine ressurser, på samme måte som i seinmesolitikum: Store og funnrrike boplasser forekommer, men også mange relativt små. Ofte er funntettheten høy også på de små lokalitetene, noe som tyder på intens, men kortvarig utnyttelse. Mikroflekkeproduksjon inngår nå ikke lenger i den teknologiske strategien. Isteden er produksjonen tydelig rettet mot flekker – emner til redskaper som pilspisser, skrapere og kniver. I løpet av tidligneolitikum, men usikkert når, produseres flekker med utgangspunkt i sylindriske kjerner. Ved overgangen til tidligneolitikum introduseres keramikk sammen med slipte, firesidige økser av både bergart og importert flint. Andelen sekundærbearbeidet flint på boplassene er ofte større enn på seinmesolittiske lokaliteter. Innledningsvis i neolitikum er pilspisstypene

de samme som i slutten av seinmesolitikum, men utgjør nå større andeler av funnene på lokalitetene, som på *Krøgenes D1*. Mot slutten av tidligneolitikum forsvinner tverrpilene og de eneggede pilene, og tangepiler av type A, laget av stadig mer regelmessige, kraftige flekker, overtar. Omkring overgangen mellom mellomneolitikum A og mellomneolitikum B tilkommer tangepiler av type B og C. *Krøgenes D5* illustrerer denne utviklingen. Skiferspisser forekommer også i tidlig- og mellomneolitikum i Sørøst-Norge, men i langt mindre omfang enn på Vestlandet. Seinest ved overgangen til seinneolitikum etableres jordbruket med gårder med langhus, husdyr, åkre og rydningsrøyser samt typiske gjenstander som enkle skafthulløkser og flateretsjerte dolker, sigder og hjerteformede pilspisser av flint. Av våre lokaliteter er slike gjenstandsfunn og sikre tegn til et tidlig jordbruk dokumentert på *Kvastad A2*.

Figur 2.5.1: Nina Torp: Etter hvert som jeg ble kjent med hvordan arkeologene jobbet, ville jeg også forstå hvordan den arkeologiske vitenskapelige metoden oppstod. På slutten av 1800-tallet og utover 1900-tallet, samtidig med utviklingen av modernismen, ble grunnlaget lagt for utgravingsmetoder man bruker i dag. Ved å tolke arkeologenes vitenskapelige dokumentasjon (digitale og analoge tegninger) av utgravde lokaliteter og mine egne fotografier har jeg videreutviklet denne dokumentasjonen til tredimensjonale modeller i forskjellige materialer. Skulpturene av utgravningene er i forskjellige målestokker og tolker omriss og dybdeforhold basert på de geometriske formene som oppstår på feltene. Her har jeg målt og gjenskapt det utgravde volumet av den tidligmesolittiske lokaliteten Sagene B2. Skulpturen materialiserer hulrommet i jorda. Modell i arkitekturpapp i syv lag og nitten deler, 70 x 22 x 150 cm. Foto: Nina Torp. *SITUASJONER*, 2016 © Nina Torp / BONO.

Sammenlignet med deler av mesolittisk tid er få neolittiske boplasser undersøkt. En rekke sentrale spørsmål omkring kulturhistoriske forhold i neolitikum er derfor fremdeles uavklart. Særlig er etableringen av jordbruket det springende punktet. Dette henger trolig sammen med at det i hovedsak er strandbundne jakt-, fiske- og fangstlokaliteter som er undersøkt. Bruken av områder tilbaketrukket fra sjøkanten, slik som Kvastad A2, kjennes primært gjennom løsfunn av storredskaper. Spredningen av disse sammenfaller i stor grad med løsmasseforekomster som egner seg for jordbruk.